

Tnu'u saja ní ñayiví ja ñatu na sa'a ndeva'tna'a Se'e kaka'an taka ma ñu na'nu

Uxi kií yoo Diciembre kuiya 1948 nganclututu taka ma ñu na'nu te ngandatnu'i te ngasijinui tnu'u, ja nu tutu ya'a ka'an ja taka ma ñayi mí ñayivi ma kú kusa'a ndeva'a tna'a-i. Te suní ngaxindaku-i nu íin iin ñú kusajai tútu ya'a, nu taka ma sa'a ñui, te suni ngaxindaku-i ja nasaja tnu'u mu íin iin suchi kuechi kájika ve'e sikua'a.

TNU'U SAJA NÍ ÑAYIVI JA ÑATU NA SA'A NDEVA'TNA'A

Tnu'u ka'an libertad, justicia, ji'in Paz chi kaka'an ja natu na kukuna kusa'a ndeva'atna'a chi su'uva kundatnu'u mani, kukoto tna'a-i, kuchinde tna'a ñayi ve'e-i, ñui té mi ñayivi, ñatu iyo ja kusa'a ndeva'a tna'a-i.

Nayi ñatu kajini ja iyo tutu chinde ñayi ja ma kusa'a ndeva'a tna'ao, ku ja sa'aí ja kua'a ñayi ñu kasa'a ndeva'a tna'a.

Yuka ku ja kañuku xeen ja kuka'avi-o tutu ya'a tnav'a ku kukoto-mani tna'a-o, ñatu na kukasi ja kusa'atna-o iin ja va'a, te ku kuini-ndsiaja-o nanga i'yadsionsi kuinio.

Te suni ñu kuechi, ñú na'nu taka tusuma-i ni jika ka'nu ñayivi ngandututu-i te ngandaka'i ya jiniñu'u ja ñatu na sa'ndeva'tna, ni ña'a, ni te tna'va iin, iin, ñu kukó va'a, ñatu ñayi kunda'vi koo.

Te suni tákol tu'u ñú ni jika ka'nu nayiví ngasijinui tnu'u ja kukuatnui tútu ka'a tnu'u ja ñatu na sa'a-ndeva'tna.

Te suni nú taka tu'u ñú kukani-ini inú tna ka'a tútu ja ma sa'a ndeva'tna-o chi ku kukotó va'atna takatu'u ñayi káyiyó mí ñayivi.

NU NGADUTUTU ÑAYI

TE SE'E NGAKA'I

TNU'U KA'A JA ÑATU NA SA'A NDEVA'A TNA'A

Jiniñu'u ja taka tu'u ma ñayi kujiyo ini ñu kuechi ji'in ñu na'nu, ni jika ka'nu ñayivi, kuiní ja kundukunde-i tnav'a takutu'u ñayi ji'in ve'e tniñu kusaja-i tnu'u tna ka'a títu ja ma kú sa'a ndeva'tna-o. Te sumi jiniñu'u ja kusaja-i tnu'uma nu suchi kasikua'a tnav'a ku kuchinde-i ma-i, tata-i, nana-i, nu kajiyo-i tnundo'o ji ñayi sa'andeva'ña'a.

Artículo 1

Taka ma ñayi nguiakoi ñayivi ñatu na ja'a tnu'u ja kusa'a ndeva'ña-i, su'uva kajito va'aña-i, yuka ku ja jiniñu'u ja kukototna-i.

Artículo 2

Suni ka'a ja ma sa'a ndeva'tna-o, kasa-i ja inuni kaku taka-tu'uo, ñatú kaji ñayi, ñatu nu sa'a kue tnu, kuj, ña'a, té kakui, te suni ñatunu sa'a kue nanga yu'u ka'a-i, nanga i'yandiosi jinindiaja-i, suni ñatu nu sa'a nu kuika-i xi kunda'ví, suni ñatu nu sa'a ndega ñu kaku-i.

Te suni tutu ka'a ja ma sa'a-ndeva'tna-o ku kuanñu taka ma ñu ñayivi.

Artículo 3

Tutu ya'a chi ñatu jai tnu'u ja kuxinátna ñayi, su'uva iyo ja chindeña'í te iyoi ja nenuí taka tu'u ñayi nija'anu ji'i suchi lule.

Artículo 4

Ni iín ñayi ma ku kunukechi ka'anga-i nu iíka ñayi, te sumi ma ku sa'a ndeva'ña-i ñayi jínukuechi nu-i.

Artículo 5

Ñatú na ja'a tnu'u ja kusa'ndeva'tna ñayi, kukanitna-i kuquendetna-i ji'in kuka'ndeva-i.

Artículo 6

Taka tu'u ma ñayi jikondáva ñayiví, chi iyo iín tútu ka'a ja ñátu na sa'a ndeva'ña'a.

Artículo 7

Taka tu'u ma ñayi inuni kakui, inuni kande-i nu té tniá ñú te suni ku chindeña'te nu ñatu kuechíi iyo.

Artículo 8

Taka tu'u ma ñayi ku nduku-i iín ñayi chindeña'a nú iyo iín kuechi ja kui'i, ve'e kaa, xi na inka tnundo'o iyo-i.

Artículo 9

Ni iín ñayi ma ku kuivi ve'e kaa, xi kutaña-i ñu-i nu ñátu na ki'echi iyo.

Artículo 10

Taka tu'u ma ñayi ku chinde-i ma-i nu ve'e tniñu nú kaa kuechi ja'a-i nava'a kundaa ná kuechi sa'a-i ó ñatú na kuechí iyo.

Artículo 11

1. Taka ñayi kaa chuechi ja'a-i ma kú ki'in ve'e kaa nu ñatu kundaa kuechi tna ka'a títu ja ma ku sa'a ndeva'atna-o.
2. Te suni ma ku ki'in kani-i ve'e kaa, nu masu kuechi xeen sa'a-i.

Artículo 12

Ni iĩñ ñayi ma ku ka'a tnu'u ja ku ínka ñayi nu ñájini na tniñu ku, chí súnj kuechi síkava ja'a-i nú ka'a tnu'u-i.

Artículo 13

1. Taka ma ñayi, chi sumi kuu kondava-i, ndenga kuini-i, te suni ku káji-i ndee kuu koo ve'e-i ini ñu-i.
2. Taka ñayi ku ke-i ñuma-i, te suni ku ndákokuiñi-i.

Artículo 14

1. Nú iyo iĩñ ñayi jika jínu-i ñu-i chi ku nduku-i iín ñu nu ko-i.
2. Nu jako-i iín ñu chi ma kuu kundakuekaña'a ñayi ñu-i, suka ka'an tutu ya ma sa'a ndeva'sa tna-o.

Artículo 15

1. Na ñayi kuini ja xisama-i ñu-i chi ku sa'a-i.
2. Ñatú ma naku kasi, nu kuini iín ja xisama-i ñu, teyu-i.

Artículo 16

1. Té ji'in Ña'a chi ku kutnanda'ate nu ja kajo kuiya-te, te suni iyo ja inú kuchindeña'ai.
2. Ku kutna'anda'a-i nu súka kakuini ma-i.
3. Ñayi, so'a-i jíin taka ñayi ñu iyo ja koto ña'a nú nava'a ku keko va'a-i

Artículo 17

1. Taka tu'u ñayi jiniñu'u ja koo nu kava ve'ei.
2. Ni iín ñayi ma ku kinde-i nu kaa ve'e ñayi jíin nu chi'i itu.

Artículo 18

Taka tu'u ma ñayi ku kani-iní taka ma ja kuini-i, suni ku kuinindiaja-i nu kuimi-i, suni ku xisama-i iyandiosi-i, te sumi ku ndakani-í nu ñayi ja kuinindiaja-i ndiuxi.

Artículo 19

Taka tu'u ma ñayi, iyo ja ku kundutu'tu-i te kundatnu-i, te kuka'a-i iín iín naxi ja-ini-i. Suka iyo ja ñatu na kasi yu'u ñayi ka'am, ku saja-i tnu'u, naxi kuini ma-i.

Artículo 20

1. Taka tu'u ma ñayi, iyo ja kú kustutu-i, tna'í, te kundututu-í.
2. Ma kú kuxitetú-tna'í ja kundututu-i nu ñatú kuini ñayi.

Artículo 21

1. Taka tu'u ma ñayi, iyo ja ku kunetniñu-i ini ñú te ku kuiñi ma-i, xi ku kani-i inka ñayi.
2. Taka tu'u ma ñayi, iyo ja ku kukunukuechi-i ñu-í.
3. Ñayi ñu, kaji té sikúko-í ñayi kútñi ñu.
Ndutútu ñáyí nija'anu te kakajin uni ñayi, te ñu ku ja ka'an na jíko tniñu.

Artículo 22

Taka ñayi ñu iyo ja te katní tniñu na'anu, iyo ja chindete ñayi ñu tna'va ku kuko va'a-í, te suni kuchinde tna'te ju'in inka ñu na'nu tna'va ku kutávate ñayi ndo'o tnu'ndo'o.

Artículo 23

1. Taka tu'u ma ñayi, iyo ja kukó tniñu-ì nu kakuini, te tniñu ku kusa'aí, te suní iyo ja ké ya'avi-í. Nu ñatu triñu-ì, chi iyo ja ku chindeña'a té tniñu.
2. Taka tu'u ma ñayi sa'atniñu ínu, te suni ínu ké xu'u-í
3. Taka tu'u ma ñayi sa'atniñu, chi suni ínu ké xu'u-ì chi kajiyo tna'a-í ve'eí, te kuini ja chinde ña'a té nee triñu ka'anu ñu ñuko'oyo.

4. Taka ma ñayi iyo ja ku kundututu-í te kukaji-í ñayi kuchindé-ña'a na tnundo'o kajiyo nu kasa'tniñu-í.

Artículo 24

Taka ñayi sa'a tniñu, iyo ja ku ndetatu-i nú jinu tniñu-í, te suni ku ndetatu-í, nu kanika ndetatu-í te suni ke ya'avi-í.

Artículo 25

1. Taka ma ñayi jininu'u ja kuko va'aí j'iin tna'ai, tnava'a kó ja kuka-í, ve'ei, sa'ama-í, nu ku-i tatna, nu sa'a triñu-í, nu ku'a-í, nu ji'i yí-i xi ña'a si'i-í. Nu ngu-nija'nu-i, xi kuana tniñuí.
2. Ñayi ñu'un sa'a chi suni iyo ja kusa'anu ña'a ñú. Taka ma suchi lule kákaku ve'e ñayi ngatna'nda'a, xi sa'a nda'vi chi iyo ja ínu kukoto va'a ña'a ñayi Ñu.

Artículo 26

1. Taka tu'u ma ñayi jiniñu ja sikua-í. Ñayi sikua chi ñatu iyo ja tnu'ya'vi-í. Kañukún te jini'ñu ja sikua'a ñayi iín kuiya. Ñayi kikua'a ntsi. iín kuiya, chi suni ku sikua-í nu kuini ma-i.
2. Ve'e sikua chi iyo-í ja chindeí iín iín ñayi tna va'a kukutu'unai te kú, kuchinde tna'í ku kukutu'uvaí ja ma kusa'a ndeva'atnaí, ndatnu'u mani-i, taka ma ñayi ñu kuechi, ñu na'nu ni jika ka'anu tna va'a ku kukue'enu va'a taka ma ñu, te ñatu ma na kukana.
3. Taka tu'u ma tata kajiyo sa'a, iyo ja ku kukájite nu kusikua'a sa'ate.

Artículo 27

1. Takatu'u ma ñayi jiñiñu'u ja ku kivindú taka ma ja iyo ini ñu, kuj na iín tniñu, iín viko, te suni ku sikua ñayi tna va'a chindeí ñuú.

2. Taka ñayi iyo ja ñu koto va'a taka iín tniñu sa'aí tnava'a ñatu na su'u tniñu sa'aí.

Artículo 28

Taka ñayi ndetu taka ja ka'an tutu ja ñátu na sa'andeva'a tna'a, ku jiko nu iín, iín ñu teyu.

Artículo 29

1. Kata ma ñayi iyo ja sa'aí tniñu ñú tnava'a chindeí nuí te sa'a ka'anuí.
2. Taka ñayi chi iyo ja kuantnu'i ñu-i tna va'a ku kukuatnu'u tna'aí jiú iín, iín ñayi ñú.
3. Taka tnu'u ya'a ma ku ja ma sa'anuo chi suí tniña'a tna va'a una ku kusa'a ndeva'a tna'ao.

Artículo 30

Ñi iín ñu, ni iín, ñayi ma ku, sikaka yataí taka tnu'u ka'an naxi kukoto tna ñayi.